

EERSTELIJNS- EN KETENZORG

COLOFON

Boom Beroepsonderwijs
info@boomberoepsonderwijs.nl
www.boomberoepsonderwijs.nl

Auteur: Hedwig Remmé
Inhoudelijke redactie: Janice Thompson

Titel: Eerstelijns- en ketenzorg
ISBN: 978 90 372 6741 9
Eerste druk/ eerste oplage

Bronvermelding: Vitivity.nl & npacertificering.nl

© 2024 Boom Beroepsonderwijs | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van een (of meerdere) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom Beroepsonderwijs, te vinden op www.boomberoepsonderwijs.nl.

INHOUD

	Werken met dit keuzedeel	4
Hoofdstuk 1	Chronisch ziek	7
	Indeling van chronische aandoeningen	8
	Chronische aandoeningen	9
	Wet- en regelgeving	14
	Hulpmiddelen	16
	Begrippen	16
Hoofdstuk 2	De patiënt	21
	Leren leven met de diagnose	22
	'Het is echt waar'	23
	Zelfredzaamheid en zelfmanagement	24
	Wat is ziek en wat is gezond?	26
	Parkinson	27
	Therapietrouw of eigen regie	30
	Begrippen	32
Hoofdstuk 3	De zorgprofessional	35
	Kwaliteit van de zorgverlener	36
	Kwaliteitsmetingen	38
	De zorgstandaard	40
	Het Landelijk Schakelpunt (LSP)	43
	Onderzoek en wetenschap	43
	Begrippen	45
Hoofdstuk 4	Organiseren in de gezondheidszorg	47
	Voorkomen is beter dan genezen	48
	Zo jong mogelijk beginnen	49
	Preventie in de eerste lijn	51
	Van eerstelijnszorg naar ketenzorg	54
	Meer dan goed samenwerken	55
	Ketenorganisatie	56
	Alles hangt samen	58
	Begrippen	61
Hoofdstuk 5	Uitdaging	65
	Index	69

WERKEN MET DIT KEUZEDEEL

Digitale leeromgeving

Bij sommige opdrachten heb je hulpmiddelen nodig, bijvoorbeeld filmpjes, formulieren of een link naar een website. Deze staan allemaal in de digitale leeromgeving. Het icoontje in de vorm van een wereldbol verwijst naar de digitale leeromgeving. Om hier te komen ga je naar digitaal.boomonderwijs.nl/beroepsonderwijs.

Eerste keer inloggen in de digitale omgeving

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken, moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.boomberoepsonderwijs.nl/licentie.
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Eerstelijns- en ketenzorg

Dit keuzedeel gaat over eerstelijns- en ketenzorg in de gezondheidszorg in Nederland. Eerstelijns- en ketenzorg is een manier van organiseren en samenwerken in de gezondheidszorg waarmee vooral de zorgverlening aan en de behandeling van chronisch zieke patiënten worden geregeld. Chronisch zieke patiënten hebben langdurig of permanent zorg en behandeling nodig en dit vraagt veel van de beschikbare tijd en ruimte van zorgprofessionals. Door toename van de zorgvraag in Nederland wordt het efficiënt omgaan met tijd en ruimte steeds belangrijker. Daarnaast richt eerstelijns- en ketenzorg zich op de preventie en vroege diagnostiek van chronische ziekten.

In dit keuzedeel leer je over het belang van eerstelijns- en ketenzorg voor de chronisch zieke patiënt, voor de zorgprofessional en voor de samenleving. En je leert over jouw toekomstige rol als zorgprofessional binnen die eerstelijns- en ketenzorg. Want iedere zorgprofessional heeft te maken met chronisch zieken en heeft een eigen belangrijk aandeel in de organisatie van eerstelijns- en ketenzorg.

Uitleg term patiënt

In dit keuzedeel wordt gesproken over 'patiënt', maar hier kan voor andere branches ook 'zorgvrager', 'bewoner' of 'cliënt' gelezen worden.

Bekijk het filmpje.

Leerdoelen

1. Je kunt benoemen wat de term 'chronisch ziek' betekent.
2. Je kunt een aantal chronische ziektebeelden benoemen.
3. Je kunt benoemen welke behandeling en zorg nodig zijn bij een aantal chronische ziektebeelden.
4. Je kunt benoemen welke wet- en regelgeving relevant is bij de zorg aan chronisch zieken.
5. Je weet wat het voor een patiënt betekent om chronisch ziek te zijn.
6. Je weet wat een rouw- of acceptatieproces is.
7. Je weet wat de begrippen 'zelfredzaamheid', 'zelfmanagement' en 'eigen regie' betekenen.
8. Je weet wat het begrip 'therapietrouw' betekent.
9. Je weet wat het begrip 'Positieve Gezondheid' betekent en hoe dit kan bijdragen aan meer kwaliteit van leven.
10. Je weet wat de zeven rollen van de zorgprofessional zijn.
11. Je weet wat patiënttevredenheid is en waarom dit belangrijk is.
12. Je weet wat een zorgstandaard is en wat het belang voor de eerstelijns- en ketenzorg is.
13. Je kent het belang van goede voorlichting, advisering aan en samenwerking met de patiënt.
14. Je kunt het belang van onderzoek en evidence-based werken benoemen.
15. Je weet wat preventie is en waarom preventief werken belangrijk is.
16. Je weet wat de overheid aan preventie kan doen vanuit de Wet publieke gezondheid.
17. Je kunt het belang van goede samenwerking in de zorg benoemen.
18. Je kunt benoemen hoe zorgprofessionals en organisaties elkaar kunnen versterken door een goede samenwerking.
19. Je kunt technologische ontwikkelingen benoemen die de zorg gaan veranderen.

Dit keuzedeel bestaat uit:

- *Theorie, begrippen en opdrachten*
Hierbij leer je over en oefen je met de praktijk. In sommige opdrachten werk je aan beroepsproducten; deze opdrachten herken je aan [BP]. Deze beroepsproducten kun je verzamelen in je portfolio en je hebt ze nodig om de uitdaging aan het einde van het keuzedeel goed af te ronden.
De beroepsproducten in dit keuzedeel zijn:
 - Chronische aandoeningen op jouw werk
 - Levensverhalen
 - Onderzoek op jouw werk
 - Samenwerking
- *Test je kennis*
Hiermee kun je zelf je kennis van de theorie testen.
- *Uitdaging*
Dit is het eindproduct en de afronding van het keuzedeel. Hier werk je gedurende het hele keuzedeel naartoe en hier word je op beoordeeld.
Jij gaat je verdiepen in een actueel gezondheidsprobleem bij een door jou gekozen doelgroep op basis van leeftijd. Je zoekt een actueel gezondheidsprobleem waarmee deze doelgroep te maken heeft. Je verdiept je in dat onderwerp en gaat op zoek naar informatie in kranten, vakbladen, internet en andere media. Je maakt een samenwerkingsplan waarmee dit probleem verbeterd of opgelost zou kunnen worden. Je doet dit op basis van het geleerde in de door jou bestudeerde hoofdstukken en onderwerpen. Denk aan alle belangrijke aspecten met betrekking tot patiënten, zorgprofessionals en de organisatie en samenwerking. Op basis hiervan maak jij een ontwerp samenwerkingsplan voor eerste lijn of zorgketen.
- *Theorietoets*
Je docent besluit of je ter afsluiting een theorietoets maakt.

HOOFDSTUK 1 CHRONISCH ZIEK

In dit hoofdstuk leer je wat **chronisch ziek** zijn is en wat dit voor de **gezondheidszorg** betekent. Wat zijn chronische ziekten? Welke onderzoeken en behandelingen zijn daarbij nodig? Welke zorg wordt daarbij gegeven, zowel **professionele zorg** als ook **informele zorg** en **mantelzorg**? Welke hulpmiddelen zijn er beschikbaar voor deze patiënten? En wat is de belangrijkste **wet- en regelgeving** waarmee rekening moet worden gehouden?

Aan het eind van dit hoofdstuk

- weet je wat de term 'chronisch ziek' betekent
- kun je een aantal chronische ziektebeelden benoemen
- weet je welke behandeling en zorg nodig zijn bij een aantal chronische ziektebeelden
- weet je welke wet- en regelgeving relevant is bij de zorg aan chronisch zieken.

Opdracht 1 Oriëntatie Chronisch ziek

Een chronische ziekte of aandoening betekent dat deze nooit meer helemaal weggaat of geneest. Als je ziek wordt, hoop je altijd dat het weer snel over gaat, dat je even moet uitzieken, dat er een pilletje is (antibiotica bijvoorbeeld) dat geneest, of dat je misschien geopereerd kunt worden, waardoor je weer beter wordt. Maar soms is dat niet mogelijk.

Lees en bestudeer de informatie op de website. Ga op zoek naar de betekenis van het woord 'chronisch' en naar de indeling van verschillende groepen chronische aandoeningen.

- a. Wat betekent het woord 'chronisch'?
- b. Chronisch ziek zijn betekent altijd ...
- dat de aandoening niet genezen kan worden.
 - dat de aandoening dodelijk is.
 - dat je medicijnen moet gebruiken.
 - dat je naar de psycholoog moet.

Indeling van chronische aandoeningen

Chronische aandoeningen kun je indelen in verschillende groepen:

- levensbedreigend
- periodiek klachten gevend
- progressief beloop en invaliderend
- chronisch psychische aandoening.

Als voorbeeld nemen we een patiënt met een melanoom, een bepaalde vorm van huidkanker. Dit is levensbedreigend, maar als het in een vroeg stadium ontdekt wordt, is dit goed te behandelen. Het melanoom wordt operatief verwijderd en de patiënt is genezen. Of niet? Want de patiënt zal wel onder controle blijven en zijn hele leven zijn huid goed moeten controleren op nieuwe melanomen die zich kunnen ontwikkelen. Bovendien metastaseren melanomen snel. Dus leeft er bij de patiënt vaak een grote angst voor metastasen (uitzaaiingen) of nieuwe melanomen. Elke vorm van kanker is in die zin een chronische aandoening, die specifieke aandacht vraagt van zowel de zorgvrager als de patiënt.

Opdracht 2 Indeling van chronische aandoeningen

Bekijk de website nog een keer. Oriënteer je op de volgende aandoeningen.

Maak de juiste koppelingen.

Aandoening

Hartinfarct

Parkinson

ADHD

Epilepsie

Bipolaire stoornis

Artrose

Colitis ulcerosa

Kanker

Chronische groep

Chronisch psychische aandoening

Periodiek klachten gevend

Periodiek klachten gevend

Progressief beloop en invaliderend

Levensbedreigend

Chronisch psychische aandoening

Levensbedreigend

Progressief beloop en invaliderend

Chronische aandoeningen

Chronische aandoeningen zijn wereldwijd de meest voorkomende ziekten en vormen de belangrijkste oorzaak van de totale ziektelast in Nederland. Op dit moment hebben ongeveer 10 miljoen mensen in Nederland een chronische ziekte of aandoening. 'Chronisch' wil zeggen dat het om een ziekte of aandoening gaat die langere tijd aanwezig is of die niet meer hersteld of genezen kan worden. Dit kan iets relatief eenvoudigs zijn, zoals licht **gehoorverlies** of **hooikoorts**. Maar het kan ook ernstiger zijn; denk aan **diabetes mellitus**, **COPD** of aan psychische aandoeningen zoals **anorexia nervosa** of **autisme**.

Daarnaast zijn er veel risicofactoren die een chronisch gezondheidsprobleem of chronische ziekte kunnen veroorzaken. Een voorbeeld is de toename van verslavingsproblematiek (roken, vaperen, drinken, gamen, gokken). Of de toename van obesitas in de samenleving. Overgewicht is een belangrijke risicofactor voor het ontstaan van hart- en vaatziekten en diabetes mellitus. Op dit moment is het aantal kinderen met diabetes mellitus type 2 al schrikbarend aan het stijgen. Huisartsen en andere professionals in de jeugdgezondheidszorg waarschuwen de overheid voor de gevaren hiervan op de lange termijn.

Verslaafd aan de mobiele telefoon.

Chronische aandoeningen worden ingedeeld in verschillende categorieën: levensbedreigend, **periodiek klachten gevend**, ziekten met een **progressief** en **invaliderend** beloop en chronisch psychische aandoeningen. Voor jou als zorgverlener is het van belang dit te weten, zodat je de patiënt zo goed mogelijk kunt adviseren en begeleiden.

Mensen met een chronische aandoening hebben zorg en/of behandeling nodig. Soms bestaat dit uit langdurig medicatiegebruik en een jaarlijkse controle door de huisarts of specialist. Maar het kan ook nodig zijn dat een patiënt wekelijks wordt behandeld door een fysiotherapeut, of het hele jaar door begeleiding nodig heeft van een psycholoog of ambulante begeleider ggz.

Omdat ieder mens anders is, zal er verschil zijn in wat er nodig is. De een heeft geleerd bij alles 'de schouders eronder' te zetten, de ander is altijd erg afhankelijk geweest van de zorg en mening van anderen. Voor de een is het glas altijd halfvol (de optimist) en voor de ander is het altijd halfleeg (de pessimist). En even zovele mensen zitten daartussenin.

Hoe iemand een chronische ziekte of aandoening ervaart, kan dus sterk verschillen. Een professionele zorgverlener moet daarom goed weten welke klachten mensen kunnen krijgen, waar risico's zitten en complicaties kunnen optreden. Maar je moet ook heel goed weten hoe die ene patiënt zijn behandeling, zorg en advies ervaart en daar de zorg goed op afstemmen.

De optimist en de ...?

Opdracht 3 De ziektebeelden

Er zijn heel veel voorbeelden te noemen van chronische ziekten en aandoeningen. Bij iedere individuele patiënt of groep patiënten is het belangrijk dat een zorgprofessional de aandoeningen of het risico op aandoeningen goed in beeld heeft. Probeer bij deze opdracht de kern te benoemen van waar het vooral om gaat bij deze aandoening.

In de tabel zie je drie veelvoorkomende chronische ziektebeelden. Kijk goed naar het schema en ga op zoek naar antwoorden waarmee je de lege vakken kunt invullen.

Ziektebeeld	Korte omschrijving van het ziektebeeld	Voornaamste klachten van de patiënt	Welke beperkingen zijn er in het dagelijks leven?
Cerebro Vasculair Accident (CVA)			
Epilepsie			
ADHD			

PORTFOLIO

Opdracht 4 Chronische aandoeningen op jouw werk [BP]

- Kijk eens goed om je heen op jouw stage- of werkplek. Welke patiënten zie jij daar en wat is er met hen aan de hand?
- Welke chronische aandoeningen zie jij bij hen?
- En welke gezondheidsrisico's?
- Beschrijf een chronische aandoening die op jouw stage- of werkplek het meest voorkomt. Geef antwoord op onderstaande vragen en maak daar een verslag van.
 - Wat zijn oorzaken van deze chronische ziekte of aandoening?
 - Wat zijn de voornaamste symptomen en klachten van de patiënt?
 - Hoe beperken deze symptomen en klachten het dagelijks leven van de patiënt?
- Laat je verslag lezen, bespreek dit met je begeleider en pas je verslag aan.